

D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2
%D0%B0%20%D0%B4%D0%B5%20%D0%94%D1%96%D0%B0%D1%81
%20%D0%95.%D0%92.%20%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%8
2%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8
8F-%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8
C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%
D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.doc

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-388-3-15>

ЦІННІСТЬ СІМ'Ї В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Тригубка Марія Олексіївна

студентка Шкурсу факультету права та економіки

Науковий керівник: Крижановська Тетяна Олександрівна

кандидат філософських наук,

доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Велика цивілізаційна та культурна прірва між старим та молодим поколінням в сучасному світі є актуальною проблемою. Відносини між батьками та дітьми, інститут сім'ї стають центральними елементами обговорення. Вони служать як символи та архетипи цієї прірви. У наш час, розрив між старими і молодими стає як наслідком, так і фактором впливу на філософічні думки. Велика частина розбіжностей стосується розуміння цінностей, духовних переконань та природи сімейних зв'язків.

Молоде покоління прагне більшої індивідуальності та вільності в прийнятті рішень, тоді як представники старшого покоління можуть вважати це втратою традицій та стабільності. Цей розрив породжує питання про те, які цінності та ідеали справді важливі в сучасному світі. Інститут сім'ї є місцем, де ця прірва може бути найбільш очевидною. Зміна традиційних форм стосунків, гендерних ролей чи функцій у сімейному житті може викликати непорозуміння та конфлікти між різними поколіннями. Сучасні батьки можуть ставити більший акцент на індивідуальний розвиток своїх дітей, тоді як їх батьки можуть бути більш консервативними та традиційними.

У перших людських спільнотах склалися відносини, спрямовані на відтворення собі подібних та взаємну підтримку, відповідно до потреб виживання та захисту. Ці відносини стали основою для формування

стабільних сімейних структур, де були визначені ролі батьків та дітей, а також прийняті правила і традиції для нормалізації їх взаємовідносин у суспільстві. Структура сім'ї, демонструючи свою цінність, виражається в різних організаційних формах, які об'єднують батьків, дітей і, можливо, інших родичів. Ця структура служить основою для спільної підтримки, виховання і вираження любові, просування моральних цінностей і підтримки побудови єдності в суспільстві.

В минулому сім'я часто базувалася на традиційних гендерних ролях, де батько відігравав головну роль в забезпеченні сім'ї, а мати була відповідальною за домашні справи та виховання дітей. Однак сучасне покоління прагне рівноправ'я і рівних можливостей для обох партнерів у сім'ї.

Поняття «сім'я» визначається як група осіб, пов'язаних шлюбом або створенням партнерських відносин, які спільно проживають і взаємодіють в межах певних соціокультурних норм і цінностей. Однак, важливо розуміти, що це поняття має глибше значення, ніж просто структура суспільства. Сім'я виступає як важливий культурний та соціальний феномен, що впливає на формування особистості та її ставлення до навколишнього світу.

Арістотель розглядав у своєму трактаті організацію суспільства на основі сім'ї та його різні складові частини. Він вважав родину фундаментальною одиницею суспільства та стверджував, що сім'я є основою для формування інших соціальних структур і спільнот. Також підкреслював важливість сімейного середовища, як місця виховання дітей, де повинні передаватися цінності та моральні норми, поняття наступному поколінню. Виховання у сім'ї мало створювати громадян, які б були корисні для суспільства [1].

Один із важливих аспектів, який розглядається в контексті значення сім'ї для окремої особистості є моральна свідомість. Теорія психосоціального розвитку, розроблена Е. Еріксоном, є важливим інструментом для розуміння розвитку особистості протягом усього її життя. Ця теорія включає в себе вісім стадій, кожна з яких характеризується своїми унікальними завданнями та конфліктами. Особливо варто звернути увагу на етап «ініціативи проти вини», який зазвичай відбувається у віці від 3 до 6 років. На цій стадії діти стикаються з внутрішнім конфліктом між своєю бажаною ініціативою та відчуттям вини.

Стадія «ініціативи проти вини» в теорії Еріксона є періодом, коли діти починають активно досліджувати світ навколо себе і проявляти ініціативу у різних сферах свого життя. Вони ставлять запитання, вирішують завдання, експериментують з різними діями. Проте, разом із цією активністю, вони стикаються з конфліктом внутрішніх бажань і відчуття вини [2].

На цій стадії сім'я грає ключову роль у розвитку моральної свідомості дитини. Моральна самосвідомість означає особисте розуміння людиною своєї моральної природи і ролі в суспільстві. Це відображення того, як

людина розуміє себе та свої стосунки з іншими. Мораль допомагає індивіду встановлювати межі для своїх дій і взаємодії з іншими, спираючись на свої цінності та переконання. Розвиток моральності включає як емоційний, так і раціональний компоненти, що визначають нашу поведінку та сприйняття моральних питань [3].

Батьки та інші члени сім'ї можуть створювати обставини, які сприяють розвитку відчуття самостійності та ініціативи у дитини. Заохочення, підтримка та похвала від батьків допомагають дитині пережити цю стадію із відчуттям досягнення ініціативи. Батьки виконують важливу роль у навчанні дітей розрізняти між правильним і неправильним, розвивати свій внутрішній моральний компас. Теорія Еріксона надає можливість докладніше розглянути взаємозв'язок між розвитком особистості та впливом сім'ї на цей процес. Вона демонструє, як родинні цінності, підтримка та виховання можуть формувати моральну свідомість дитини. Моральна самосвідомість означає особисте розуміння людиною своєї моральної природи і ролі в суспільстві. В контексті третьої стадії розвитку за Еріксоном, це включає в себе здатність дитини розрізняти між правильним та неправильним, виявляти внутрішню ініціативу і відповідальність за свої вчинки.

Моральні цінності, передані у сім'ї, мають важливе значення для особистості та суспільства, надаючи духовний фундамент та сприяючи соціокультурному розвитку. Теорія Еріксона надає нам важливі інсайти у розвиток особистості та соціальних відносин, що допомагають розглядати моральність як важливий аспект цього процесу.

Сім'я є важливим індивідуальним аспектом в сучасному світі, оскільки вона впливає на формування особистості, розвиток психосоціальних навичок та моральну свідомість. Сім'я виступає як носій цінностей, традицій і соціальних структур, і її роль стає особливо актуальною в контексті розриву між старим та молодим поколіннями, який відбувається в сучасному світі.

Література:

1. Арістотель. Політика / пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. К. : Основи, 2000. 239 с. URL: <http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm>
2. Martha Lally & Suzanne Valentine-French. Сучасні теорії розвитку. Е. Еріксон та психосоціальна теорія. 2022. URL: <https://is.gd/9DMysk>
3. Левицька О. Моральна самосвідомість. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди ; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ: Абрис, 2002. VI, 742 с. С. 398. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004608